

BOEKAANKONDIGINGEN.

Dr. OTTO DORNBLÜTH, *Gesunde Nerven in Frieden und Krieg*. 5te Auflage, Würzburg, CURT KABITZSCH. 1916. Prijs 3 mark.

De eerste indruk, dien dit ongeveer 150 bladzijden groote boekje maakt, is een van wrevel. Want dadelijk valt het op, dat blijkbaar in den titel twee begrippen zijn opgenomen, waarmede de kooplust van het publiek kan bewerkt worden: „Gesunde” Nerven en „Frieden und Krieg”. Wanneer men nu verder in aanmerking neemt, dat het zesde hoofdstuk „Krieg und Nerven” slechts zeven bladzijden lang is en als laatste kapittel vrijwel een aanhangsel vormt tegenover de 75 eerste bladzijden, die slechts over de verschijnselen, het wezen en de oorzaken van „*krankte Nerven*” spreken, dan wordt die wrevelige indruk sterker. Ook is de opzet een weinig onlogisch, daar men, aangezien op de behandeling van de verschijnselen- en oorzakenleer der „*Kranke Nerven in Frieden*” de beschrijving van het voorkömen daarvan volgt, zou verwachten een levendig beeld en een belangrijke studie te zien gegeven van de wijze, waarop men in den oorlog zich en anderen voor zenuwziekten zou kunnen beschermen. Doch dit is te veel gevegd! Wie zou in staat zijn een middel aan te geven om den ziekmakenden invloed van springende granaten en granaatkartetsen te ontgaan?

Wanneer men echter zijn wrevel overwonnen heeft (of kan dit tegenwoordig niet meer, o groote FREUD, en is die slechts „onderdrukt”, en in staat om later als een zelfstandig iets plotseling als uit een hinderlaag te voorschijn te springen?) — dan begint men in te zien, dat hier een bezadigd geneesheer aan het woord is, die blijkbaar velen met zijn raad goeden dienst heeft bewezen. De geest, die het geheele boekje ademt, is een van optimisme, en de beschrijvingen der verschijnselen zijn, zeker met opzet, gehouden in een toon, geschikt om alle angstigheid verre te houden. De schrijver behandelt achtereenvolgens: zenuwachtigheid (neurasthenie), waaronder hij overgroote gevoeligheid, prikkelbaarheid, angstigheid en angsttoestanden, zwaktegevoel en gedruktheid, wangevoelens en pijnen, en zenuwstoornissen in het gebied van verschillende organen, brengt, verder: hysterie en: dwangtoestanden. Zijn opvattingen over het gemeenschappelijke in deze ziektebeelden vat hij samen in de vetgedrukte woorden: „Zenuwachtigheid is een bijzondere verandering van de vatbaarheid voor gemoedsaandoeningen, waarbij de zielsindrukken te sterk en te blijvend zijn en ook te sterke en te duurzame lichamelijke uitdrukkingen bewerken. Daarbij staan dikwijls neiging

tot angstigheid of angst of in plaats hiervan het gevoel van geestelijke of lichamelijke onmacht op den voorgrond; deze verschijnselen kunnen echter door die van gewone lichamelijke ziekten overheerscht of verborgen worden".

Dit werkje zal, wanneer het in handen van het groote leekenpubliek komt, zeker niet veel kwaad stichten. Ik geloof, dat met deze uitspraak de grootste lof gegeven is, dien men aan zulk een populair geschrift kan toezwaaien. Immers, degenen, die naar zulke boekskes grijpen, zijn gewoonlijk in een toestand, dat zij slechts enkele, op hen zelf betrekking hebbende, gegevens eruit opnemen; ik geloof niet, dat zulke lieden schade zullen ondervinden door *dit* boekje, want hier is — hoe kan het anders in een dergelijke vluchtige beschrijving — de tegenstelling tusschen het wel en niet verrichten van bepaalde handelingen niet scherp individueel kunnen worden aangegeven. Typisch Duitsch is de zorg voor orde en regelmaat, die uit de raadgevingen blijkt; hier en daar krijgen dergelijke raadgevingen den schijn van bindende voorschriften. En dan te denken, dat de schrijver verwijst naar zijn „Deutsches Erziehungsbuch" van 252 bladzijden, „wo alle Fragen der körperlichen und geistigen Erziehung gründlich erörtert sind!"

Tot slot: Dit is geen boekje om van het begin tot het einde achtereen uit te lezen; als men er zoo nu en dan een stukje van leest, is het wel onderhoudend, maar voor studie is het ongeschikt, omdat het niet diep gaat, en daarom te weinig de aandacht boeit. Zou de schrijver na jaren misschien niet hetzelfde gevoel hebben, als een mij bekend leeraar in de oude talen, die over een van zijn pennevruchten zeide: „och ja, iedereen vergalloppeert zich wel eens aan een themaboekje . . . . .?"

TACO KUIPER.

Dr. RICHARD FIBICH, *Kriegschirurgisches Handbuch*. Wien und Leipzig. Verlag von JOZEF ŠAFÁŘ, 1915, 92 afb. Prijs 2.80 mark.

Een *handboek* van 117 bladzijden in zakformaat is wel een bijzonderheid. Blijkens de inleiding is dit werkje bestemd voor den arts in de voorste linie en geschreven met de bedoeling, om ook voor den niet-chirurg begrijpelijk te zijn, om den arts, die plotseling geroepen zal zijn chirurg te worden, de daarvoor noodige kennis bij te brengen. Dit heeft natuurlijk de bedenkelijke zijde, dat men hier uit een boekje van zakformaat gaat leeren o. a. hoe een schedeloperatie te verrichten, een kunstbewerking aan het hart uit te voeren, een darmresectie, een gastro-enterostomie, een appendectomie te doen, om nu